

Kommunekontorer i sognekommunerne – nu 50 år siden

Skrevet af Niels Nørgaard Nielsen

Der føres regnskab ved formandens langbord

Det er nu 50 år siden, der var noget, der hed Øster Hornum Kommune og 13 år siden Støvring Kommune – med egne kommunekontorer, kaldet kærnerkontorer. Det gamle ”rådhus” i Støvring blev 2015 revet ned, og der er bygget boliger og forretninger på stedet. Det har fået mig til at kigge i arkivalierne efter disse bygningers historie og kaste et blik på, hvordan forholdene var i de kommuner i det, der i 1970 blev til Støvring Kommune. Det drejer sig om sognekommunerne Øster Hornum, Sønderup-Suldrup, Veggerby og Buderup-Gravlev.

Går man tilbage til det kommunale selvstyres begyndelse, blev sognerådsmøderne holdt ved den stedlige sognerådsformands langbord, hvor også den beskedne kommunale administration foregik. Efterhånden som de kommunale opgaver voksede, voksede også administrationen, der i de fleste kommuner blev forestået af en ansat kærner, en stilling, der i vore dage kan sammenlignes med en kommunaldirektør. Kærneren var eventuelt suppleret med en kontorassistent. Sognerådsmøderne kunne stadig foregå i private hjem, men blev ofte holdt på de lokale skoler, på kroen, i forsamlingshuset eller hvor der fandtes egnede lokaler.

Kommunekontoret i Øster Hornum efter det i 1970 var overgået til privat bolig

I Øster Hornum Kommune havde man tilbage i 1940'erne bygget et egentligt kommunekontor, hvor der foruden kontorfaciliteter til kærner Cræn Andersen, kommunens første af slagsen, også var et lokale til afholdelse af sognerådsmøder og bolig til kærneren og hans familie.

Da kommunen kun havde fire medarbejdere, var det normal skik, at kærnerens kone Birte Andersen som en slags kantinebestyrer skulle stå for kaffe og bispisning ved sognerådets og skolekommissionens møder samt ved den årlige skatteligning, der kunne strække sig over mange timer flere dage i træk. Dette arbejde, som foregik på kommunekontoret, fik hun ikke nogen egentlig løn for.

Som et kuriosum kan nævnes, at bordet i det daværende mødelokale nu er ”det store bord” på Lokalhistorisk Arkiv.

Cræn Andersen kom i 1970 i Støvring Kommune til at bestride jobbet som sekretariatschef.

Birthe og Cræn Andersen var noget ved musikken - foruden at passe kommunekontoret

Det tidligere kommunekontor i Suldrup

I Sønderup-Suldrup Kommune havde man som i Øster Hornum et egentligt kommunekontor beliggende Hjedsbækvej 347 i Suldrup. Dette blev købt og ombygget i 1953, da kommunen for første gang ansatte en kærner til at tage sig af kommunens økonomi. Kærneren var Vagner Laursen, der de første år alene stod for alt arbejdet.

Fra 1958 blev han suppleret af sin hustru Lisbeth Laursen, der blev ansat som assistent. Endnu en assistent blev ansat i løbet af 1960'erne. Kommunekontoret var i kælderen, mens det meste af stueetagen og overetagen var forbeholdt kærneren og hans familie.

Sognerådsmøderne blev afholdt i sognerådstuen nærmest indgangen. Dette lokale fungerede dog også som familiens stue, når der var særligt brug for plads. Når der var lønudbetaling til ansatte i Sønderup, foregik det på Sønderup Café, mens det foregik på kroen i Hjedsbæk, når det gjaldt folk her fra. Lønnen blev udbetalt kontant og var på forhånd optalt og lagt i en pose til hver enkelt ansat. I Støvring Kommune blev Vagner Laursen socialinspektør.

Kærnerkontoret i Bradsted var i den nærmeste del af den hvide bygning

I Veggerby Kommune var der indrettet kærnerkontor i et lokale i den delvist nedlagte Bradsted Skole, hvor også sognerådet holdt sine møder. Kærnerkontoret var i den sydlige ende af den hvide bygning, der før havde været skolestue, mens han og familien boede i den nordlige, der før havde fungeret som lærerbolig. Den anden bygning, der ses på billedet, fungerede fortsat som køkkenskole i den ene ende og sløjdløkkale i den anden for Byrsted og Hjeds skoler. Kærner Viggo Andersen fik ved dannelsen af Støvring Kommune ansvar for økonomien.

I Aarestrup havde sognerådsmedlem Alfred Nielsen kontor i et lille lokale i sit eget hus

Aarestrup Kommune var den mindste af de kommuner, der i 1970 dannede Støvring Kommune. Her havde man ikke en ansat kærner, men her var det et valgt sognerådsmedlem, Alfred Nielsen, der stod for kommunens økonomi.

Lønnen for at varetage denne funktion var ikke fyrstelig, idet den svarede til godt og vel en fjerdedel af en uddannet håndværkers. Alfred Nielsen havde et knap 10 kvadratmeter stort kontor i sit eget hus med adressen Haverslevvej 76.

Det var sognerådsformanden, der stod for folkeregisteret, mens der var kvartalsvis indbetalingsdage for skat i sparekassen, der havde til huse i byens forsamlingshus, hvor også sognerådsmøderne blev afholdt. Ved kommunesammenlægningen fik Alfred Nielsen en heltidsstilling som kommuneassistent ved folkeregisteret.

I den største af de gamle sognekommuner, Buderup-Gravlev Kommune, blev det administrative arbejde for stort for de folkevalgte, så A. Lorentzen blev i 1939 ansat som kommunens første kæmner. Han stod for kommunens samlede administration, og han havde til at begynde med kontor i et lejet værelse på Støvring Ny Kro. Senere, i begyndelsen af 1940'erne, flyttede han og dermed administrationen til villaen "Udsigten" på Viborgvej 20, hvor der også var plads til afholdelse af sognerådsmøderne, som før havde været afholdt på skolen. Ejendommen Fredensgade 4 blev endvidere købt af kommunen og fungerede nu som kommunekontor. Disse forhold var man enige om var for dårlige, så sognerådet ville gerne have et rigtigt kommunekontor, men krig, mangel og dårlig økonomi lagde en dæmper på realiseringen.

Kommunekontor og alderdomshjem

Straks efter krigen kom der skred i tingene, idet sognerådet gik i gang med et samlet projekt, der skulle indeholde såvel alderdomshjem som kommunekontor med adresse på Hobrovej.

Allerede i 1947 var alderdomshjemmet bygget færdigt med plads til 42 beboere. Igen i begyndelsen af 1950'erne var der penge nok til at bygge et rigtigt kommunekontor, der også var forsynet med bolig til kæmneren. De nødvendige materialer blev bevilget, og snart var kommunens aktiviteter samlet i et bygningskompleks, hvilket fungerede frem til kommunalreformen i 1970.

1. april 1970 var Støvring Kommune en realitet, en sammensmeltning af sognekommunerne Buderup-Gravlev, Aarestrup, Veggerby, Sønderup-Suldrup og det meste af den gamle Øster Hornum Kommune. Kæmner Lorentzen fortsatte, nu med titlen kommunaldirektør, i den nydannede kommune. Det blev efter lange og følelsesladede forhandlinger besluttet hvad kommunen skulle hedde, og at administrationen skulle samles i Støvring.

Tilbygningen fra 1971 med det flade tag

Det gamle kommunekontor var selvsagt for lille til at huse den samlede administration, der voksede betydeligt både på grund af kommunens forøgede størrelse, men navnlig fordi kommunerne med reformen fik adskillige nye opgaver at tage sig af.

Allerede i 1971 stod den første tilbygning klar med kontorer og byrådsal. Den var i

Rådhuset, som det nu blev kaldt, set fra luften, da afdelingsingeniør Rabs ved Støvring Kommune i 1999 var på vingerne for at tage billeder af lokaliteter i kommunen

tidens stil bygget med fladt tag og var egentlig tænkt som en midlertidig løsning til man kunne få råd til et ”rigtigt” rådhus.

I 1973 fulgte fløjen ud mod Bavnebakken, bygget i samme stil. Byggeriet var be- hæftet med store mangler. Blandt andet havde man store problemer med regnvand, der trængte ned gennem det flade tag og deraf følgende indekli- maproblemer.

Da det ny ældrecenter Mastruplund blev bygget i 1982 og de daværende tredive beboere i det gamle alderdomshjem flyttet der til, overtog kommunens administration de ledige lokaler, og der blev indrettet byrådssal i alderdomshjemmets kantine. Forholdene i de nyetablerede kon- torer i de forhenværende lejligheder var ikke optimale og krævede en del dispensationer for at kunne fungere ”så lovligt som muligt”.

I 1989 blev den ny byrådssal ”Ovenpå” og to mødelokaler indviet i overetagen på biblioteket. Det gjorde det muligt at indrette den gamle byrådssal til kontorer og mindre møderum, hvilket alt i alt gjorde forholdene knap så trange i den samlede bygning.

Det gamle Rådhus brydes ned juni 2015

Godt blev det dog aldrig, hverken pladsmæs- sigt eller hvad arbejdsmiljø angik. Det var da også krav fra arbejdsmiljøtilsynet, der i sidste ende for få år siden gav det sidste skub til at det, der nu var blevet til byrådet i Rebild Kommune, besluttede at bygge et nyt rådhus, der blev indviet i sommeren 2014.

I april 2015 begyndte håndværkere at bryde det gamle rådhus ned, så der på grunden kan bygges boliger og erhvervslokaler.

I juni 2014 blev det ny rådhus på ”Højskolegrunden” indviet – nu Rebild Kommune

